

NEKROLÓG

NECROLOG

In memoriam Molnár László: szoboravatás a Debreceni Egyetemen

CSIBA László

Debreceni Egyetem, Neurológiai Klinika, Debrecen

 | Hungarian | <https://doi.org/10.18071/isz.76.0230> | www.elitmed.hu

**In memoriam László Molnár: statue
unveiling at the University of Debrecen**

Csiba L, MD, PhD, MSc

Levelező szerző

(correspondent):

Dr. CSIBA László, Debreceni
Egyetem, Neurológiai Klinika;
4032 Debrecen, Móricz
Zsigmond krt. 22.

Fax: +36 52 255 590 / 56610,

telefon: +36 52 255 181,

e-mail: csiba@med.unideb.hu[https://www.orcid.org/0000-](https://www.orcid.org/0000-0003-3273-8555)

0003-3273-8555

Érkezett:

2023. június 8.

Elfogadva:

2023. június 8.

Molnár László professzor 1923-ban született. Egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, klinikai munkáját Pécsen folytatta. Ideggyógyász, pszichiáter és idegsebész szakképesítést szerzett. Előbb Németországban tanulmányozta az agyi vérkeringés szabályozását állatkísérletekben, majd Párizsban dolgozott ösztöndíjasként, Seylaz professzorral. A Sorbonne-on doktorált. Kandidátusi disszertációját 1966-ban, az MTA doktora címet 1977-ben szerezte meg. 1969 és 1992 között a Debreceni Egyetem Neurológiai Klinikáját vezette, ahol a fokális ischaemia következményeit tanulmányozta állatkísérletekben. Debrecenben megalapította – Európában másodikként – a stroke-betegek ellátására specializálódott Cerebrovascularis Osztályt. Munkatársai közül tizenegyen lettek osztályvezető főorvosok, négyen egyetemi tanárok, hatan szereztek PhD- és hárman MTA doktori címet. 1999-ben halt meg.

Kulcsszavak: agyi vérkeringés-szabályozás, fokális ischaemia, stroke

Professor László Molnár was born in 1923. He completed his university studies in Szeged and continued his clinical work in Pécs. He qualified as a neurologist, psychiatrist and neurosurgeon. He first studied the regulation of cerebral blood circulation in animal experiments in Germany, and then worked in Paris as a fellow with Professor Seylaz. He obtained his doctorate at the Sorbonne. He obtained his Candidate's thesis in 1966 and his Doctorate in 1977. Between 1969 and 1992 he was Head of the Neurological Clinic of the University of Debrecen, where he studied the consequences of focal ischemia in animal experiments. In Debrecen he founded the Cerebrovascular Department, the second in Europe to specialize in the care of stroke patients. Eleven of his staff became senior physicians, four became university professors, and six received PhDs and three MTA doctorates. He died in 1999.

Keywords: cerebral blood flow regulation, focal ischemia, stroke

Molnár professzor úr július 3-án lenne 100 esztendő – ez alkalomból avattuk szobrát Debrecenben (1. ábra). 76 év adatott neki.

Aki elemésztí magát a munkában, elég, mint a gyertya. Aki két végén égeti a gyertyát, az hamarabb kihuny, de amíg ég, nagyobb fényt ad.

A Szegedi Egyetemen szerzett diplomát, kitüntetéssel, de élete jelentős részét kedvenc városában, Pécsen töltötte, a Környei-iskolában. Környei nemcsak szakmailag, hanem emberileg is nagy hatást gyakorolt rá.

Az 1950-es évek végén már Németországban látjuk, majd Párizsban, az Élettani Intézetben, ahol Seylaz professzorral együtt az agyi keringés neurológiai szabályozását tanulmányozza, állatkísérletekben.

Ma is kevesen mondhatják el magukról, hogy doktori fokozatukat a Sorbonne-on szerezték. Molnár László franciául írt munkáját a Magyar Tudományos Akadémia néhány év múlva nívódíjjal jutalmazta.

Aztán egyenes út vezetett a kandidátusi, majd az MTA doktori disszertációhoz. Rövid brazíliai tartózkodás után 1969-ben Debrecenbe került, ahol megalapította Európa második Cerebrovascularis Osztályát. Felismerte, hogy a stroke a 21. század egyik aggasztó betegsége lesz, ami a leggyakrabban vezet rokkantsághoz. 1969 és 1992 között a Neurológiai Klinikát vezette, amit az ország vezető stroke-intézményévé fejlesztett. Igazgatói periódusa alatt jelent meg a neurológia forradalmát jelentő CT, és kezdődtek a stroke-kal kapcsolatos

1. ábra. Molnár László professzor szobrának avatása a Debreceni Egyetemen

tos nemzetközi vizsgálatok, melyekhez az elsők között kapcsolódott.

Molnár professzor úr szívén viselte az utánpótlást. Számos kolléga utazott rövidebb, hosszabb tanulmányútra Németországba, Amerikába. Tizenegy főorvosi kinevezés, hat PhD és három MTA doktori disszertáció született igazgatói periódusa során.

Az állatkísérletek számára kifejlesztett fokális agyi ischaemia modelljét a legnevesebb stroke-újság tette közzé. A módszernek az volt az előnye, hogy nemcsak az ischaemia, hanem a recirkuláció következményeit is tanulmányozni lehetett. Az állat a cerebri mediájába lőtt ezüstgolyót felesége ráerősített hajszálával lehetett kihúzni a carotison keresztül. Ez a megoldás illusztrálja legjobban Molnár professzor érdeklődését az új, a szellemes megoldások felé. Ugyanilyen érdekes megközelítés volt a glükózanyagcsere és a központi idegrendszer irreverzibilis károsodását vizsgáló tanulmány, mely során a liquor változásait prae és post mortem is elemezték. Az állatkísérletek álltak legközelebb a szívéhez. Mutassanak valakit ezen az egyetemen – vagy ebben az országban –, aki 75 évesen, saját kezével vénázza a kísérleti állatot, és írja a jegyzőkönyvet. Idézet: „1998. július 30. nyolcszázötvenharmadik állatkísérlet. Altatás 0.5 g uretán, 50 mg chloralose. 15 óra 50 perc: embolizálás”. Tömörség, sal-

langmentes írásmód – ez volt rá jellemző. A kísérlet nem hobbi, hanem szenvedély. A pécsi állatkísérletek néha hajnalig tartottak, másnapi normális munkamenettel, ami igaz, néha a kísérletes célszemély, a nyúl elfogyasztása után kezdődött.

És a sivár tények mögött milyen volt maga az ember? A szikár férfi életét teljesen kitöltötte a munka. A kísérletekben, a közleményekben pontosságra, grammatikai tisztaságra törekedett. Rá is érvényes a buffoni mondás: a stílus maga az ember. De bármikor, otthon is, zavarni lehetett egy rossz állapotú beteg miatt. Ez a magával és mással is szigorú ember a viziteken nagyon kedves volt a betegekkel.

Noha a vénás vérrögoldás vagy a mechanikus thrombectomy még ismeretlen volt akkor, minden új diagnosztikus módszerre és terápiára nyitott volt, támogatta bevezetésüket.

A neurológia alapja a neuroanatómia. Nem lehet melleszélni, a hallgatók számára mumus ez a tantárgy. Molnár professzor magasra emelte a lécet, sokan félték tőle, pedig a vizsgán csak azokra a kérdésekre fókuszált, amelyek igazán lényegesek. Ez a mondás járta: az anatómia dönti el, hogy valakiből lesz-e orvos, hogy mikor, azt a neurológia.

De a szigorú, óraműpontossággal érkező, távozó és maximális intenzitással dolgozó professzor fesztelesen is tudott viselkedni. Szívesen beszélgetett a vizitek után a napi társadalmi eseményekről, és nem emlékszem olyan esetre, hogy a konferencián az asztalánál ülő fiatal munkatársak fogyasztását ne ő fizette volna. Szerette a komolyzenét. Egyszer, amikor beléptem a szobájába, valamelyik 18. századi klasszikus ment a háttérben. „A bukaresti rádiót hallgasd, fiam, vasárnap reggel különösen jó, klasszikus válogatást sugároznak. A komolyzene nem nacionalista!”, mondta mosolyogva.

Én különösen hálásan gondolok rá. Nemcsak azért, mert mindig támogatott, és nélküle nem jutottam volna a Max-Planck Intézetbe, hanem azért is, mert életem egyik legnehezebb periódusában, amikor majdnem összeroskadtam a tragédiák súlya alatt, behívott a szobájába, és csak ennyit mondott: „Tudod, dolgozni kell. Hidd el, ez a legjobb gyógyszer... átsegít a nehéz periódusokon.” 50 év távlatából is köszönöm.

Spártai életet élt, de szívesen vezetett autót, legtöbbször nagyon gyorsan. Manapság, amikor a Gutenberg-galaxis már halványul, megszívlelendő az életstílusa: bármilyen későn került haza, olvasás nélkül soha nem tért nyugovóra. Kedvenc könyve James Joyce Ulyssese volt. Megmondom őszintén, nem volt még elég lelkerőm, hogy elolvassam ezt az alapkönyvet.

Azt mondják, minden sikeres férfi háta mögött ott áll egy nő. Egy édesanya vagy egy feleség. Molnár László professzor mögött Mária néni állt, aki csendben, feltűnés nélkül, saját diplomáját félretéve olyan miliőt biztosított, hogy férje csak a munkájának élhetett. Ezt olyan önfelál-

dozással tette, hogy professzor úrnak, mint ő maga mondotta, fogalma se volt arról, mennyibe kerül egy liter tej vagy 1 kg kenyér.

Ezek az anyák, feleségek a mindennapok szentjei. Aki ket még felnőtt fiaik is naponta hívnak gonddal-bajjal, tanácskérésrel. A nap fénypontja, amikor este 8-kor asztalnál ül a család. Nem McDonald's meg FoodPanda, hanem idő és energia feláldozása az együttlétért. Amikor megoldódik a nyelv és megoldódnak a mindennapok gondjai. Alkalom a szeretetközösségre. Bármilyen tehetséges gyerekek születtek ebben a családba, Mária néni önfeláldozó szeretete nélkül nem lettek volna azok, akik lettek.

Édesapám is kitüntetésekkel halmozta el évtizedes, éjt-nappallal tevő körzeti orvosi munkájáért. Utcát neveztek el róla. Amikor arról beszéltem családi körben, hogy az igazi életáldozatot nem a mindenki által megbecsült apánk, hanem anyánk hozta, aki lemondott a karrieréről, az egyik rokonom megjegyezte: hiszen édesanyád nem csinált semmi nagy dolgot. Nagy dolgot nem. De kis dolgok millióit nap mint nap. Elismerés, plakett és kitüntetés nélkül. Otthon, a konyha csendjében.

Pár száz méterre egy másik szobor is áll a klinikatelepen, Sántha Kálmáné. Mindkettőt meghurcolták, politikai okok miatt. Az okokat még felidézni is tragikomikus. Sánthát azért száműzték az egyetemről, mert az 50-es években kritizálta a kötelező katonai szolgálatot és a túlhajszolt sztahanovista munkát. Állásával fizetett, száműzték egy vidéki kórházba, belehalt a keserűségbe. Évtizedekkel később Molnár professzor ellen is vizsgálatot indított a kommunista párt helyi vezetősége. A vád az volt, nem demokratikus a légkör a Neurológiai Klinikán. Az a rendszer vádolta, amelyről mindent el lehetett mondani, csak azt nem, hogy demokratikus. Valójában nem ez volt a háttérben, de ez már nem lényeges. Akik a vizs-

gálatot indították, azok is a debreceni temetőben pihennek. Meghurcolták Molnár professzort, de a munkatársai kiálltak mellette, ezért nem kellett állásával fizetnie. Lelkileg megviselte, egészségét aláasta a procedura. Nem volt már a régi. Aztán az a betegség gyűrte le, amelynek gyógyításán egész életében fáradozott.

Mi az az örökség, amit ránk hagyott? Az emberhez méltó munka szinte vallásos tisztelete. Ha szereted, amit csinálsz, és nem pénzért teszed, akkor a munka kikötő, menekülési útvonal, gyógyír, nem lehet benne csalódnai, mint az emberek nagy többségében. Istenhite, pártonkivülisége pedig azzal a tanulsággal szolgál, hogy ne legyünk semmilyen politikai szél bolondjai, legyen stabil értékrendünk, amelyhez, ha néha meg is botlunk, de hűségesek maradunk. Ez nem egyszeri döntés, hanem folyamatos újrakezdés. És mit üzen még? A szakbarbárság a mai orvostársadalom rákfeneje. Nem kell mindenkinek reneszánsz embernek lennie, de az értelmiségre az legyen jellemző, hogy szakmáján kívüli értéket is őriz és művel: olvas, zenél, fest, és érdeklődik a világ dolgai, összefüggései iránt. Nem bolondja a pénznek és divatnak, nem másoktól megcsócsált és szájba rágott frázisokat ismételtet, hanem a gyökerekhez, a tiszta forráshoz nyúl, és azok megismerésével alakítja életét, értékrendjét. Molnár professzor ilyen ember volt.

A Szent Pál-i gondolattal és a református zsoltárral fejezem be:

Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.

Tövises szűk úton a mennybe fel,
Vándorló gyermeked bizton jut majd el.
Repeső szárnyakon, felhőkön át,
A csillagok fölé, fel, Uram, hozzád.
Közelebb, közelebb hozzád, Istenem!

References

1. Hegedüs K, Keresztes T, Fekete I, Molnár L. Effect of i.v. dipyridamole on cerebral blood flow, blood pressure, plasma adenosine and cAMP levels in rabbits. *J Neurol Sci* 1997;148(2):153-61. [https://doi.org/10.1016/S0022-510X\(96\)05352-X](https://doi.org/10.1016/S0022-510X(96)05352-X)
2. Hegedüs K, Fekete I, Molnár L. Beneficial vascular and metabolic effects of cobalt-ATP in spontaneously hypertensive rabbits with diffuse chronic cerebral ischaemia. *J Neurol* 1995;242(4):243-8. <https://doi.org/10.1007/BF00919598>
3. Hegedüs K, Fekete I, Molnár L. Effects of dipyridamole in spontaneously hypertensive rabbits with diffuse chronic cerebral ischemia. *Eur J Pharmacol* 1993;237(2-3):293-8. [https://doi.org/10.1016/0014-2999\(93\)90281-L](https://doi.org/10.1016/0014-2999(93)90281-L)
4. Hegedüs K, Fekete I, Molnár L. Effects of carbon dioxide inhalation on cerebral blood flow and oxygen tissue level in spontaneously hypertensive rabbits. *Stroke* 1992;23(4):569-75. <https://doi.org/10.1161/01.STR.23.4.569>
5. Molnár L, Hegedüs K, Fekete I. Difference between the cerebrovascular effect of purinergic Co-ATP and that of the cholinesterase inhibitor, physostigmine, in vivo. *Eur J Pharmacol* 1991;209(1-2):81-6. [https://doi.org/10.1016/0014-2999\(91\)90014-H](https://doi.org/10.1016/0014-2999(91)90014-H)
6. Molnár L, Hegedüs K, Fekete I. Reversible experimental middle cerebral artery occlusion. *Stroke* 1990;21(4):679-80. <https://doi.org/10.1161/01.STR.21.4.679>
7. Molnár L, Hegedüs K, Fekete I. A new model for inducing transient cerebral ischemia and subsequent reperfusion in rabbits without craniectomy. *Stroke* 1988;19(10):1262-6. <https://doi.org/10.1161/01.STR.19.10.1262>
8. Fekete I, Hegedüs K, Molnár L. Cerebral ischaemia produced by homologous blood clot emboli in rabbit. *J Neurol* 1988;235(5):314-7. <https://doi.org/10.1007/BF00314181>